

„Правовата държава в контекста на членството на Република България в Европейския съюз“.

Живко Божидаров Тодоров

Стопанска академия „Д.А. Ценов“ гр. Свищов

Становище

Присъединяването на Р. България към Единното европейско семейство формално приключи с подписването на договора от Люксембург през 2005г. Тази дата положи основите на икономическия шанс за страната, така очакван от българското общество и граждани. Шанс, свързан приоритетно с повишаване на жизнения стандарт на българския средностатистически гражданин, но и предизвикателство пред правораздавателната система и правовата държава в един значително по-широк замисъл. В своя най-чист вид възприятието за „Правов характер на държавата“ се олицетворява от постулатите за върховенство на закона, правото и правосъдието. Характерен белег на всички демократични общества е възприятието, че законността е необходимо условие за съществуването на този тип общество. Българското общество е в преход към демократични ценности , които за наше съжаление срещат редица трудности по отношение на възприемането на императива, като единствена форма на върховен ред , разделение на властите, независим и обективен съдебен процес. Преходът на страната от централно-планова икономика към такава с пазарноориентиран профил създаде благоприятни условия за наличие на критичен праг на смущения в системата на правовия ред в рамките на страната , което е една от основните предпоставки за наличието на неблагоприятна бизнес среда. За да се създадат благоприятни условия за правене на бизнес в икономиката на страната е от жизненоважно значение да се идентифицират тези правни особености, които остават несъвместими и са в пряко противоречие с промените, настъпили в социално- икономическото развитие на България през последните 25 години.

Основните стълбове на Правовата държава, а именно активното гражданско общество и независимостта на съдебния процес, като единствен гарант на императивната норма за върховен ред, са единствените фактори с непроменлив характер по отношение на изграждането на бизнес климат и доверие между партньорите.

Необходимо е да се начертае оптималната граница между защитата на частната инициатива, частното благоденствие и интересите на цялото общество. За да не бъдат те в противоречие едно с друго е от изключителна важност присъствието на всеки от тези три елемента. Това ще отхвърли възможността от възникване на смущения и конфликти между отделни социално-икономически групи и интересите на частната инициатива и бизнес среда като цяло.

За да се създаде ефективно правораздаване и адекватно законодателство в полза на благоприятното икономическо и бизнес развитие е налице необходимост да се разгледат слабостите на системата на правовата държава преди 90^{-те} години на XX век. и възможностите на съвременната социално-правова държава.

Недостатъците на Правовата държава до 90^{-те} години на XX век. се обуславят от липса на гражданско общество, което да бъде коректив, върховенството на закона, изместено от върховенството на властта и субективизма, властващ над независимостта на вземането на адекватни и честни съдебни решения. Разделението на властите напълно липсва и механизмът на отговорностите на всяка една от тях отдавна е неефективен в условията на динамично променяща се среда.

Предимствата на съвременната социална правова държава (т.нар. welfare state) са свързани с най-силната форма на реален контрол на обществото, а именно „реалната демокрация“. Придаването на по-широк кръг от механизми за контрол върху самите механизми на правораздаване създава предпоставки за

сигурност и доверие в самите институции и изграждане на доверие между Управляващи-Управлявани т.е. пораждането на такава връзка е гарант за реалното наличие на Правов ред в една Социална държава.

Идеите, които аз представям са насочени към законодателна инициатива в посока на реформа на институционално ниво и предоставяне на законодателни правомощия на широк кръг граждански неправителствени организации (NGO).

Първото предложение е свързано със създаването на Двукамарен парламент. Този тип парламентарно устройство би гарантирал наличието на мажоритарен елемент, достатъчен за осъществяване на контрол върху решенията. Във всички развити страни в които този тип устройство съществува, нивата на корупция са значително по-ниски.

Второто предложение е свързано с промяна в закона за ЮЛНЦ в частта в която се регламентира изискванията за регистрация на сдружения с обществена цел. Идеята е изискванията за минимален брой членове за регистрация да се увеличи драстично за да съществуват няколко на брой и достатъчно представителни НПО^{та} които да имат легитимност и да имат нужната законодателни правомощия. Законодателни правомощия, свързани със създаване на Граждански съвет, който да има право на вето върху решенията на едната от двете камари (при наличие на Двукамарен парламент). Този елемент на обществен контрол би бил подходящ и ефективен срещу лобистки тип законодателна инициатива.

Третото и най-важно предложение е чрез законодателна инициатива да се изчисти субективния характер на влияние върху законодателна, изпълнителна и най-вече съдебна власт, като изразител и стожер на независимото и ефективно правораздаване и гарант за бизнес доверие в партньорите.